

Almanya'daki Seçimlerden Sonra Türkiye-Almanya İlişkisi

Özgür Ünal Eriş¹

24 Eylül 2017'de Almanya'da yapılan federal meclis seçimleri Angela Merkel'in dördüncü kez başbakan olmasıyla sonuçlanmasına rağmen Angela Merkel liderliğindeki Hıristiyan Demokrat kardeş partiler CDU ve CSU'nun toplam oyu, önceki seçime göre yüzde 8,7 oranında gerileyerek yüzde 33'ün altında kaldı. Sosyal Demokrat Parti de yüzde 5,5'lik bir düşüşle yüzde 20,4'e kadar gerileyerek, şimdiye kadarki en kötü seçim sonucunu aldı. Fakat seçim sonuçlarının en aşırı yanlarından biri 1933 yılında meydana gelen Reichstag Yangınından sonra ilk defa aşırı sağ bir partinin, Almanya için Alternatif (AfD), yüzde 13 oyla üçüncü parti olması ve oldukça yüksek milletvekili sayısı ile meclise girmeye hak kazanması oldu.

Aşırı-sağ akım liberal demokrasinin iç, krizini yansıtır; merkez partilerin bu krize cevap üretememesi ölçüsünde güçlenir.

¹ Doç. Dr. Özgür ÜNAL ERİŞ, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.

Batı Avrupalı sağ popülist partiler Avrupalı olmayan göçmenlere karşı şiddetli yabancı düşmanlığı içerisine girerler fakat genellikle bu durum için toplu göçün asıl suçluları olarak kendi seçkinlerini suçlarlar (Mudde, 2007, p. 66). 11 Eylül 2001'den sonra Avrupa'da artmaya başlayan İslamofobi, 2004 ve 2007'de AB'nin ekonomik yönden daha güçsüz olan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini içine alması, 2008 ekonomik krizi ve son olarak da 2011 Suriye krizinden sonra artan mülteci göçü yabancı düşmanlığını arttırmış ve Suriyeli mültecilere karşı 'açık kapı' politikasını savunan Almanya başbakanı Merkel'e karşı çıkan AfD'nin oylarını da önemli ölçüde etkilemiştir. AfD kimlik siyaseti bazında ötekileştirme, göçmen ve İslam karşıtlığı üzerine siyasetini belirlemiş ve Almanya'daki göçmen sorunu ve mülteci krizinden olumsuz etkilenen seçmenin oylarını almayı başarmıştır (Kaçar, 2017).

Bu durumun farkında olan Merkel, uzun koalisyon ortağı arama ve hükümeti kurma çalışmaları sürecinde seçmenine önceliğinin "Almanya'daki mevcut sorunları, vatandaşların endişelerine kulak vererek çözmek" olduğunu söylemiş ve "gelecekteki hedeflerinin refah sağlamak, AB'yi bir arada tutmak, yasa dışı göçle mücadele etmek ve iç güvenlik olduğunu" vurgulamıştır (NTV, 2017).

Seçimlerin Türkiye-Almanya İlişisine Etkileri

Ekonomisini yeniden yapılandığı ve iş gücüne çok ihtiyacı olduğu 1960'larda misafir işçi (Gastarbeiter) statüsünde gelen yabancı işçilerle hala çözülmemiş sorunlar yaşayan Almanya'da uzun bir süre sonra ilk defa Federal Meclis'te aşırı sağ bir partinin temsil edilmesi çok kültürlülük açısından Almanya'da daha olumsuz bir siyasal gündemin olacağına dair bir sinyal verir. Bu durum da özellikle göçmenler arasında 3 milyon gibi en yüksek sayıya sahip Türkiye kökenlileri etkileyecektir.

Almanya'da yaşayan Türk kökenli göçmenlerin anavatanlarıyla olan derin bağları düşünülürse seçim sonrası oluşan yeni siyasi dengeler sadece Almanya'da yaşayan Türk kökenli göçmenleri değil Türkiye-Almanya arasındaki ilişkileri ve Almanya'nın Türkiye'nin Avrupa Birliği (AB) üyelik yolundaki pozisyonunu da etkileyecektir.

AfD, Türkiye'ye karşı hep olumsuz durdu. Seçim kampanyalarında Türkiye'nin AB üyelik müzakerelerine son vermeyi vaat etti; Türk vatandaşlarına vize kolaylığına şiddetle karşı çıktı; AB-Türkiye arasındaki işbirliğinin zeminini oluşturan, Türk vatandaşlarına çeşitli haklar getiren 1963 tarihli Ankara Antlaşması'nın tek taraflı sonlandırılması gerektiğini ve Türkiye ile Almanya arasında 1964 yılında imzalanan sosyal güvenlik anlaşmasının feshedilmesini savundu. Türkiye'nin kültürel bakımdan Avrupa'ya ait olmadığını, son gelişmelerin de Türkiye'nin Avrupa ve batılı değerlerden daha da uzaklaştığının göstergesi olduğunu iddia etti ve seçim bildirgesinde de, Türkiye'nin AB üyeliğine olduğu gibi, NATO üyeliğine de karşı bir pozisyon belirledi. Böylelikle AfD'e giden oylardaki göçmen karşıtlığının Türkiye kökenli göçmenler üzerinden Türkiye karşıtlığıyla birleştiğini söylemek yanlış olmaz.

Daha önce de bahsettiğimiz gibi Almanya'daki göçmenlere olan olumsuz düşünceler ve buna bağlı olarak seçmenin ana akım partilerden uzaklaşma riskini gören Hristiyan Demokrat ve Sosyal Demokrat Parti liderleri bu farkındalığı olumsuz bir Türkiye politikasına da taşımışlardır. Bu dengeler daha seçimler olmadan önce Almanya Başbakanı Angela Merkel ve rakibi Sosyal Demokrat Parti lideri Martin Schulz 3 Eylül 2017'de karşı karşıya geldikleri televizyon tartışmasında Türkiye'ye karşı takındıkları olumsuz pozisyonda kendini belli etmişti. Her iki aday da Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olmaması gerektiğini, bu yüzden üyelik müzakerelerinin sona

erdirilmesi yönünde çaba göstereceklerini ifade ederek Türkiye ve AB için tam üyelik tartışmaları yerine stratejik ortaklık seçeneğinin ilişkilerde gündemi oluşturacağını söylemişlerdir.

Bu olumsuz hava Hristiyan Birlik partileri ile Sosyal Demokrat Parti koalisyon hükümeti için anlaşılktan sonra da devam etmiştir. Koalisyonun 177 sayfalık protokolünde Türkiye, Almanya'nın çok yönlü ilişkilerinin olduğu önemli bir müttefiki olarak tanımlandı. Ancak Türkiye'deki demokratik durumun ve hukuk devleti konumunun uzun dönemden beri kötüleştiği belirtildi ve bu nedenle "Türkiye'nin AB'ye üyelik sürecinde yeni fasıl açılmaması, açılan fasılların da kapanmaması gerektiği" görüşü yer aldı. Hatta Avrupa Birliği katılım sürecine ilişkin koşullar yerine getirilene kadar vize serbestisi uygulanmayacağı ifade edildi.

Türkiye-Almanya İlişisini Nasıl bir Gelecek Bekliyor?

Türkiye-Almanya arasındaki ilişki sadece güçlü tarihi bağlar ve Almanya'da ikamet eden Türkiye kökenli 3 milyona yakın kişi dışında ekonomik açıdan da çok önemli. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) son açıkladığı dış ticaret verilerine göre; yaşanan siyasi gerginliğe rağmen 2017 yılının ilk yedi ayında toplam 8 milyar 442 milyon dolar ihracat ile Almanya birinci sırada geliyor. Yine aynı dönemde 11 milyar 323 milyon dolar ile Almanya ithalatımızda da ikinci sırada yer alıyor.

Almanya İstatistik Ofisinin (Statistisches Bundesamt) 2017 Ağustos ayında yayımlanan verilerine göre, Türkiye Almanya'nın en fazla ihracat yaptığı ülkeler sıralamasında 15'inci, en fazla ithalat yaptığı ülkeler sıralamasında ise 16'ncı sırada yer alıyor. Türkiye'ye 2017 yılının ilk altı ayında giren doğrudan yabancı yatırımlara bakıldığında ise AB ülkeleri

içerisinde 170 milyon dolarlık yatırım ile Almanya'nın ikinci sırada yer aldığı görülüyor. 1954 yılından bugüne Türkiye'de faaliyet gösteren uluslararası sermayeli şirketlerin sayılarına bakıldığında ise 6.998 şirket ile Almanya ilk sırada yer alıyor; yani Türkiye'deki her 8 uluslararası şirketten biri Alman şirketi.

Dolayısıyla hâlihazırda Türkiye ve Almanya'yı ekonomik, ticari, kültürel, sosyal, tarihsel pek çok bağ birbirine yakın olmaya iterken giderek her iki ülkede de artan milliyetçilik akımları (Türkiye'deki 24 Haziran 2018 seçimlerinde milliyetçi çizginin en önemli temsilcisi Milliyetçi Hareket Parti (MHP)'nin oylarını arttırması ve 24 Eylül 2017 Almanya seçimlerinde AfD'nin 3. Parti olarak meclise girmesi örneklerinde olduğu gibi) maalesef iki ülkenin ilişkilerini de geren bir ortama sokmuştur. Türk-Alman gazeteci die West Gazetesi temsilcisi Deniz Yücel'in Türkiye'de tutuklanması, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve diğer Türk politikacıların referandum ve seçimler öncesi Almanya'da konuşma yapmasına izin verilmemesi gibi olaylar gerginliği iyice arttırdığı gibi iki ülkenin kamuoyu arasında da kutuplaşmaya yol açmıştır. Bu tarz krizlerin çözülmesi ve daha ılımlı bir döneme girilmesi için gelecekte iki ülkenin çıkarları üzerine daha odaklanılmış, sivil toplum ve medyanın da güven tazelemek üzerine görevler üstlenebileceği bir ortamın planlanması gerekmektedir.

Kaynakça

Ecevit, Y.A., Ünal, Ö., Öner, S. & Özdemirkıran, M. (2014, 4 Haziran). Avrupa Parlamentosu Seçimleri ve Aşırı Sağ Partilerin Yükselişi, Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi (BETAM) Araştırma Notu, 14/167.

Kaçar, F. (2017), Almanya Federal Meclis Seçimi ve Almanya için Alternatif Partisi'nin Yükselişi, Türkiye-Almanya Araştırmaları Dergisi, 6, 1-2.

Mudde, C. (2007). Populist Radical Right Parties in Europe. New York: Cambridge University Press.

Mudde, C. (2017). AfD'nin şaşkırtıcı başarısı Almanya ve Avrupa için ne anlama geliyor? İlker Kocael (Çev.). Erişim adresi (26.06.2018): <http://medyascope.tv/2017/10/01/cas-mudde-afd-nin-sasirtci-basarisi-almanya-ve-avrupa-icin-ne-anlama-geliyor/>

NTV Haber. (2017). Almanya'da Merkel 4. kez kazandı gözler koalisyona görüşmelerinde. Erişim adresi (26.06.2018): http://www.ntv.com.tr/dunya/almanyada-merkel4-kez-kazandi-gozler-koalisyon-gorusmelerinde_jcBylCvVkyt8U-loqREHjA

Öner, S. (2014). Avrupa'da Yükselen Aşırı Sağ: Yeni 'Öteki'ler ve Türkiye'nin AB Üyeliği. Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, 13(1), 163-184.

Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) (2018). Erişim adresi (26.06.2018): <http://www.tuik.gov.tr>